

**De ontwikkeling van de Oostendse pers tijdens en na de Tweede Wereldoorlog (1940-1980).
Deel 1**

door **Brend VANTOURNHOUT**

Over de Oostendse pers voor de Tweede Wereldoorlog werd reeds grondig onderzoek verricht (1). Dit artikel is een samenvatting van de evolutie van de Oostendse pers tijdens en na de Tweede Wereldoorlog (2). We konden natuurlijk niet alle weekbladen die in de loop van de naoorlogse periode zijn uitgegeven in dit overzicht opnemen. Daarom moesten we op zoek gaan naar bepaalde criteria om te kunnen selecteren. Deze criteria werden ons aangereikt door prof. Els De Bens, die zich op haar beurt baseerde op de definitie van N. De Volder. Volgens De Volder moet een regionaal weekblad voldoen aan drie criteria: het weekblad mag niet verspreid zijn over meer dan één provincie; het moet minimaal een wekelijkse periodiciteit hebben en het mag niet gratis verspreid worden (3). We hebben geprobeerd ons zoveel mogelijk aan deze criteria te houden, maar we moeten erop wijzen dat we één uitzondering maakten, nl. voor de huis-aan-huisbladen. We namen deze bladen in ons overzicht op omdat ze een groot publiek bereiken en toch het aangezicht van de lokale pers mee hebben bepaald. Deze kranten worden gratis verspreid en zijn op die manier een geduchte concurrent omdat ze zich een groot deel van de reclamemarkt hebben toegeëigend. De laatste decennia werden ook steeds meer regiogerichte redactionele bijdragen ingelast. Ook de "*Stoeten Ostendenoare*" namen we in dit overzicht op, hoewel het strikt genomen om een maandblad ging.

1. Inleiding: het ontstaan van de Oostendse perswereld.

De eerste Oostendse krant verscheen in 1818 toen de "*Feuille d'Annonce*" werd opgericht. Het kende enkele navolgingen, maar het waren slechts bescheiden krantjes die uitsluitend aankondigingen en officiële berichtgevingen bevatten. Pas vanaf 1850 begon de Oostendse pers interesse te tonen in het politieke gebeuren. De toonaangevende krant was toen het liberale "*L'Echo d'Ostende*". Daarnaast verschenen enkele seizoenbladen die de toerist moesten informeren. Zij verstrekten gegevens over zeeakten, over bezoeken van adellijke families, alsook mode en levenshouding aan de kust. (4)

"*De Zeewacht*" verscheen voor het eerst op 6 december 1896, toen drukker Alphonse Elleboudt zijn boreling boven de doopvont hield. Het was niet toevallig dat het katholieke blad in deze periode het levenslicht zag.

In 1894 waren de wetgevende verkiezingen uitgedraaid op een katholiek succes en het jaar daarop deden de eerste katholieken hun intrede in de Oostendse gemeenteraad. In 1896 werd dan de aanzet gegeven tot de organisatie van de katholieke arbeidersstand door de oprichting van de "Volksbond".

In 1904 richtte Elleboudt een ander katholiek blad op, nl. "*Le Courrier d'Ostende*", dat in 1909 werd omgevormd tot "*Le Littoral*" en vanaf 1939 "*Le Journal d'Ostende et du Littoral*" genoemd werd. "*De Zeewacht*" en "*Le Littoral*" voerden ononderbroken strijd met de liberale concurrenten "*L'Echo d'Ostende*" en "*Le Carillon*". Door de actie van de beide katholieke kranten slaagden de katholieken erin in 1911 acht zetels te veroveren in de gemeenteraad (5).

Ook Els De Bens wees erop dat het einde van de 19^e eeuw uiterst geschikt was voor een doorbraak van de massapers. Ze somde een aantal elementen op die van doorslaggevend belang waren. In eerste instantie verlaagde de inlassing van reclame de prijs van de kranten. De vernieuwingen van het drukkersbedrijf (o.a. linotype) en de daling van de papierprijs bevorderden de verkoop. De goedkope massakrant was gelanceerd ... er moesten enkel nog voldoende lezers gevonden worden. De overheid ging de strijd aan met het analfabetisme door de invoer van de leerplicht. Ook de uitbreiding van het kiesrecht en de verstedelijking van de bevolking droegen hun steentje bij tot de bloei van het persbedrijf. De Bens noemde de periode 1880-1900 zelfs de gouden jaren van de pers (6)

De Eerste Wereldoorlog zette een domper op de verdere ontwikkeling van de pers. In oktober 1914 staakten alle plaatselijke bladen hun publicatie. Tijdens de oorlog zocht de Duitse bezetter kranten die bereid waren om te collaboreren. Zo werden op 25 mei 1914 de heren Elleboudt en Verbeeck - uitgevers van respectievelijk "*De Zeewacht*" en het reeds eerder vernoemde "*L'Echo d'Ostende*" - gevraagd om onder censuur te verschijnen. Beide uitgevers weigerden en kregen respectievelijk 3 en 2 maanden celstraf (7). Dit is een belangrijk gegeven om de situatie tijdens de Tweede Wereldoorlog - toen de Oostendse pers wél bereid was tot collaboratie - beter te begrijpen.

Er ontstond tijdens de oorlog dus een persvacuüm te Oostende. Dit werd echter opgevuld door de uitgave en verkoop van Duitstalige kranten zoals de "*Kölnische Volkszeitung*". Anderzijds verschenen er ook clandestiene bladen. Aan het IJzerfront gaven leraars en leerlingen van het college een krantje uit, "*De Zeesterre van Oostende's college in 't leger*". Ook de Franstalige liberaal Daveluy probeerde de Duitse bezetter in diskrediet te brengen door de uitgave van "*Les Feuilles Secretes*" (8).

2. Het interbellum.

Na de oorlog verschenen de Oostendse bladen terug vanaf januari 1919. De lezersmarkt werd verdeeld onder 5 kranten: twee liberale ("*Le Carillon*" en "*L'Echo d'Ostende*"), twee katholieke ("*De Zeewacht*" en "*De Duinengalm*") en één socialistische krant. ("*De Noordstar*"). In oktober 1919 was met de oprichting van "*Het Weekblad*" een Nederlandstalig liberaal initiatief gestart. Het blad was echter een kort leven beschoren (9). Dit is niet verwonderlijk omdat na de oorlog een zekere graad van saturatie was bereikt. Er was slechts weinig plaats meer voor nieuwe initiatieven.

De Oostendse pers veranderde in het interbellum van uitzicht door de verdwijning van het Franstalige en liberale overwicht. In september 1928 werd overgegaan tot de stichting van de Naamloze Vennootschap 'Imprimerie Unitas', hetgeen neerkwam op de versmelting van de liberale drukkerij Bouchery met de katholieke drukkerij Elleboudt.

Na de Eerste Wereldoorlog was de algemene welvaart in snel tempo toegenomen. Het analfabetisme werd met succes bestreden en de krantenoplages gingen de hoogte in. Ook de inhoud van de bladen veranderde en kreeg het uitzicht van de hedendaagse pers met lang uitgesponnen reportages en artikels, faits divers, foto's en vooral veel sport. Men kon dus gewagen van een democratisering van de pers. De Vlaamse pers ging er met reuzensprongen op vooruit (10).

De Franstalige pers was echter niet uit Oostende weg te denken. De liberale kranten "*L'Echo d'Ostende*" en "*Le Carillon*" konden rekenen op een stevige traditie en vanaf 1929 gaf de katholieke Alphonse Elleboudt opnieuw "*Le Littoral*" uit. "*Le Littoral*" werd in 1939 omgedoopt tot "*Le Journal d'Ostende et du Littoral*" en noemde zich "*hebdomadaire neutre et indépendant*". Het was echter patriottisch ingesteld met sympathie voor Léon Degrelle.

In 1933 verscheen een tweede Frans-katholiek weekblad, "*Le Phare d'Ostende et de la Côte*", uitgegeven door Maurice Elleboudt (11), een neef van Alphonse. Vanaf december 1937 zou het blad noodgedwongen om de veertien dagen verschijnen.

Hoe zat het eigenlijk met de Nederlandstalige weekbladen? "*De Zeewacht*" wist zich in de jaren '30 op te werken tot één van de voornaamste lokale weekbladen met een oplage van 14 000 exemplaren. De krant aanzag met lede ogen de opkomst van nieuwe politieke partijen, omdat deze de verdeeldheid binnen de katholieke rangen bevorderden. Toch had "*De Zeewacht*" enige sympathie voor de ideologie van Rex en dan vooral voor de aanpak van de corruptie (12). "*De Duinengalm*", opgericht in 1876, was het tweede katholieke en Nederlandstalige blad. Het was in handen van Aimé Smissaert en zijn zoon Henri. Het was minder op sensatie gericht dan "*De Zeewacht*". De oplage schommelde in de jaren '20 rond de 3 500 exemplaren.

In 1924 waren de liberalen overgegaan tot de stichting van een Nederlandstalig weekblad, "*De Vrijheid*", dat in 1933 de "*Gazet van Oostende*" werd. Het werd gedrukt door Nestor Van Hoorne

op de persen van "*Le Carillon*". Nog in 1933 stichtte Prosper Vandenberghe een vakblad voor visserijnieuws, nl. "*Het Visscherijblad*". Langzamerhand toonde het blad ook meer interesse voor streeknieuws en stelde zich daarbij eerder liberaalgezind op.

Aan socialistische zijde verscheen enkel "*De Noordstar*", in 1934 opgenomen in het landelijke B.W.P.-weekblad "*Voor Allen*". Het was vooral een partijblad en linkse politici als Daan Boens, Henri Edebau en Jules Peurquaet leverden er vaak commentaar op de politieke situatie. In 1932 bereikte het blad een oplage van 5 500 exemplaren. "*Voor Allen*" hekeldde het fascistische gevaar en had heel wat kritiek op de Spaanse burgeroorlog (1936-1939).

De gedeeltelijke en geleidelijke mobilisatie van 1938 en 1939 verstoorden de drukactiviteiten, waardoor vele kranten het moeilijk kregen (13). Op 3 september 1939 kondigde de Belgische regering aan dat België in het escalerende oorlogsgeweld de neutraliteit aannam. Ondanks dit statuut klaagden verschillende kranten de Duitse politiek aan en vormden zo een bedreiging voor de neutraliteit van het land. Een reactie bleef dan ook niet uit en er werd overgegaan tot de oprichting van een 'Ministerie van Nationale Voorlichting' o.l.v. Arthur Wauters, directeur van "*Le Peuple*". Wauters was echter niet van plan om censuur in te voeren, maar onder Duitse druk werd toch opgetreden (14). Zo kregen o.m. het weekblad "*Pourquoi Pas*" en de communistische bladen "*La Voix du peuple*" en "*Le Drapeau Rouge*" verschijsningsverbod opgelegd (15).

3. De Tweede Wereldoorlog.

De maatregelen van de regering bleken ontoereikend en op 10 mei 1940 vielen Duitse troepen het land binnen. "*L'Echo d'Ostende*" staakte als eerste Oostendse krant de publicatie en verscheen niet meer na 9 mei. In de daaropvolgende dagen legden ook de andere weekbladen het werk stil. De katholieke krant "*De Zeewacht*" en "*Le Journal d'Ostende et du Littoral*" stopten op 11 mei. Op 19 mei verscheen geen enkele Belgische krant meer. De Duitsers stelden onmiddellijk alles in het werk opdat de journalisten hun werkzaamheden zouden hervatten. Maar vele journalisten, waaronder Alphonse Elleboudt, waren op aansporing van de 'Algemene Belgische Persbond' naar het buitenland gevlucht.

De Duitse '*Verordnungen*' van 14 juni en 6 juli 1940 gaven de toelating aan de kranten om opnieuw te verschijnen. De Franstalige kranten in Vlaanderen kregen verschijsningsverbod opgelegd. Met deze maatregel wilden de Duitsers tegemoet komen aan de Vlaamse eisen (16).

3.1. De organisatie van het perswezen tijdens de bezetting.

Het hele perssysteem werd tussen mei '40 en september '44 grondig gewijzigd. De nationaal-socialisten hechtten dan ook veel belang aan de rol van de media bij het beïnvloeden van de publieke opinie. De hele organisatie en werking van het informatiewezen in België waren een kopie van het Duitse systeem. Als gevolg van Hitlers 'divide-et-impera'-politiek werd de organisatie van het perswezen verspreid over verschillende organismen.

Toen de '*Wehrmacht*' België binnenviel, werd er onmiddellijk een speciale '*Propagandakompagnie*' opgericht. Onder de vakkundige leiding van von Falkenhausen werd de '*Propagandakompagnie*' omgevormd tot een '*Propagandaabteilung*'. De personeelsleden van deze inrichting werden gerekruteerd onder de militairen, die in het burgerleven vaak journalist waren of nauw betrokken bij een of andere media-instelling.

De '*Propagandaabteilung*' (P.A.) was ingedeeld in acht afdelingen: propaganda, pers, cultuur, letterkunde, film, radio, '*Volkstum*' en administratie. De propaganda-afdeling - in het bijzonder de persafdeling - speelde een centrale rol in het medialeied: besluiten inzake al of niet verschijnen, censuurregeling, papierdistributie, ... De persafdeling stond onder de bevoegdheid van Dr. Drenker en Dr. Eickhoff.

Ook Joseph Goebbels, hoofd van het *'Reichsministerium für Volksaufklärung und Propaganda'* (Promi), eiste inspraak in de propaganda-afdeling. Het Promi slaagde erin zich een ruime medezeggenschap in de P.A. toe te eigenen. Vooral de toepassing van de censuur en allerhande hulp (gekwalificeerd personeel, technische apparatuur, ...) werden vanuit het Promi gereguleerd.

Een andere instelling die zich met het perswezen mengde was de *'Dienststelle des Auswärtiges Amts'*, dat meestal omschreven wordt als de Duitse ambassade. De ambassade, onder impuls van de Minister van Buitenlandse Zaken von Ribbentrop, probeerde invloed uit te oefenen via contacten met Belgische journalisten en via financiële steun.

De *'Germanische Leitstelle'* en de *'Abteilung III'* van de *'Sicherheitsdienst'* hebben zich ook ingelaten met het werkingsterrein van de P.A., maar hun activiteiten bleven beperkt tot een kleine groep kranten. De *'Germanische Leitstelle'* probeerde met overvloedige financiële steun bepaalde persorganen voor de SS-zaak te winnen, terwijl de *'Abteilung III'* zich concentreerde op het bespieden van het gedrag van journalisten.

De Duitsers hebben uiteraard een censuursysteem ingevoerd. Aanvankelijk werd alles voorafgaandelijk door de censoren van de P.A. gecontroleerd. In oktober '40 werd overgeschakeld naar de censuur a posteriori wat de journalisten meer bewegingsvrijheid gaf. De pers bood een levendiger aanblik door de toenemende diversiteit. Wegens misbruiken werd vanaf augustus '42 opnieuw de voorafgaandelijke censuur ingevoerd.

3.2. Gecensureerde kranten.

Het aantal journalisten dat bereid was om aan een pers onder Duitse censuur mee te werken, was bijzonder groot. Verschillende motieven hebben de journalisten tot collaboratie aangezet. De Duitse *'Blitzkrieg'* in mei '40, de oproep van de koning tot algemene werkhervatting en de angst voor broodroof hebben vele journalisten naar de redactielokalen doen terugkeren.

Het aantal krantentitels verminderde tijdens de oorlogsperiode, maar de gezamenlijke oplage bleef gehandhaafd. De meeste mensen lazen de krant uit nieuwsgierigheid en bovendien bevatten de kranten heel wat praktische informatie (Verordnungen, ravitailleringsmaatregelen, ...) (17).

Te Oostende verschenen tijdens de bezetting drie kranten onder de Duitse censuur, nl. *"De Duinengalm"*, *"Panne-Strand"* en *"Het Visscherijblad"*. Vanaf de zomer van '42 had *"Panne-Strand"* een monopoliepositie verworven in de Oostendse weekbladpers aangezien de twee andere kranten verboden werden. *"Panne-Strand"* kon dan ook aanzien worden als de toonaangevende spreekbuis van de Duitse bezetter in Oostende.

3.2.1. "De Duinengalm".

Het katholieke weekblad *"De Duinengalm"*, uitgegeven door de familie Smissaert, verklaarde in juni '40 zonder censuur te verschijnen " (...) om alle inlichtingen zoo objectief en zoo waarheidsgetrouw als het kan, weer te geven". Toch verschenen in de krant mededelingen van collaborerende organisaties, Duitse Verordnungen, enz. (18). Op 9 augustus '40 werd het blad opnieuw geschorst en verscheen pas terug in november van hetzelfde jaar. De krant toonde zich wel een voorstander van de *'Nieuwe Orde'*, maar was gematigd in haar stellingen: *"Aan den oorlog die op 10 mei van verleden jaar over ons land uitbarste hebben de meeste van ons droeve herinneringen. Laat ze hen diep in eigen hart geborgen houden om ze zoo gauw mogelijk uit te wasschen met het nieuwe licht van de te komen nieuwe tijden"* (19).

"De Duinengalm" was minder geneigd tot anti-communistische propaganda en had weinig voeling met het anti-semitisme. Na 5 juni 1942 hielden de uitgevers het voor bekeken en verdween het blad volledig.

3.2.2. "Panne-Strand" / "Het Strand".

Na de herverschijning op 29 juni 1940 hekelde "De Zeewacht" het vooroorlogse bewind van de regering: "Genotzucht is de leuze geweest van allen en mangel aan tucht was overal te vinden. Mangel aan tucht, en mangel aan leiders. (...) Een democratie in den waren zin van het woord moet worden bestuurd door verantwoordelijke leiders die één doel moeten beoogen: het welzijn van allen, en niet het welzijn van enkelingen. Er moet overal tucht heerschen. Alswanneer iedereen dat zal begrijpen, zullen de nieuwe tijden, betere tijden zijn". Die nieuwe tijden moesten vooral het werk worden van sterke leiders, "die ons langs een heerlijken weg leiden, langs hinderpalen heen"(20). Het fascistische ideeëngoed werd dus nogal eufemistisch aan de man gebracht.

Op 2 augustus '40 kreeg "De Zeewacht" het verbod verder te verschijnen. Als oorzaak hiervoor kan gewezen worden op de pogingen van de plaatselijke Rex-leider Lyon, die met een andere krant de plaats van "De Zeewacht" wilde innemen. Er verscheen inderdaad een nieuwe krant, maar dan wel onder impuls van de Rexist Edouard Pirsch. Pirsch was de uitgever van het Franstalige blad "La Panne-Plage" (21), dat opgericht werd in 1921 en vooral aan de westkust verspreid was.

Toen "La Panne-Plage" ook moeilijkheden kende met de Duitse autoriteiten, sloegen Pirsch en Elleboudt (22) de handen in elkaar en zag een nieuw weekblad het licht, nl. "Panne-Strand". Pirsch werd de uitgever, Eduard Lauwers redacteur en als drukkerij werd voor 'Unitas' gekozen (23)

"Panne-Strand" profileerde zich, na een periode waarin het tweetalig verscheen, als een "onafhankelijk weekblad voor de kust" en nam hetzelfde formaat, papier, opstelling en personeel van "De Zeewacht" over. In oktober '41 werd de naam van de krant verkort tot "Het Strand" en dit "om te beantwoorden aan de groote uitbreiding van ons blad langsheen de kuststreek" (24) Het blad beweerde een oplage te hebben van 4650 exemplaren.

"Panne-Strand" ijverde ervoor de Vlaamse Zaak te koppelen aan het Nationaal-Socialisme: "(...) Die Vlaamsche fierheid, die Vlaamsche gevoelens hebben wij verloren, doch die moeten wij terug vinden, die moeten wij terug aan onze jeugd geven, dan alleen zullen wij groot en geëerbiedigd worden en dit alles kunnen wij alleen terugwinnen door te strijden voor het Nationaal-Socialistisch Vlaanderen" (25).

Vanaf '43 werd H. Helsmoortel vermeld als redacteur, terwijl Edouard Pirsch uit de redactie van de krant stapte: "*Daar hij niets trok, zette hij de medewerking aan zijn eigen dagblad stop*", verklaarde Robert Lanoye. Nog in '43 trad een duidelijke malaise op in de perswereld. Dit werd snel duidelijk toen meer en meer Verordnungen de pers aan banden legden. Zo mocht vanaf april '43 geen reclame zonder adverteerdersvergunning meer verschijnen in de kranten. Vanaf dat ogenblik "*werd gansch de familie Unitas, en dit zeer spoedig en op een bijna ongelooflijk snelle manier, Engelschgezind*"(26).

"Panne-Strand" stak zijn anti-semitisme niet onder stoelen of banken. Toen op 28 juni '40 de Duitse Verordnung alle Joden uit openbare ambten verwijderde juichte de krant deze maatregel toe: "*Na Frankrijk pakt ook België den grooten kuisch aan voor wat betreft de Joden die ons verraden hebben. Reeds vroeger had men dat moeten doen*" (27). Ook het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werd toegeschreven aan de praktijken van de Joden: "*Iedereen moet ervan overtuigd zijn dat de ramp die nu over de wereld losgebroken is het werk is der Joden. Zij zijn ons ongeluk ten allen tijden geweest, doch dit heeft nu opgehouden*"(28).

Ook de Vrijmetselarij werd duchtig bekritiseerd en aan het anti-semitisme gekoppeld. 'De op macht beluste Jood' vond binnen de Vrijmetselarij de nodige relaties om zijn heerschappij op te bouwen en kon er bovendien ongestraft uiting geven aan zijn afkeer voor het Christendom. "Panne-Strand" riep op ook dit gevaar tegen te gaan en lid te worden van "De Bezem", een Belgische vereniging gericht tegen de Vrijmetselarij (29).

In de krant komt duidelijk de anti-communistische houding naar voren. Niet Rusland werd gevisieerd, maar wel een regime dat *"in stand gehouden werd door een minoriteit van mensen die de massa door een schrikbewind de vrees op het lijf jaagden"*(30). Toen de geallieerde invasie in 1944 begon, werd de propaganda nog opgedreven. De Angelsaksische aanvallers waren volgens de nazi's de eerste verspreiders van het bolsjevisme in Europa.

Een week voor de bevrijding – dit was meteen het laatste nummer van *"Panne-Strand"* – meldde de krant ironisch genoeg dat *"het moreel der Duitse troepen uitstekend blijft"*(31).

3.2.3. "Het Visscherijblad".

"Het Visscherijblad" van Prosper Vandenberghe verscheen vanaf 6 juli 1940 opnieuw. Bij de herverschijning benadrukte Vandenberghe dat het doel van de krant erin bestond *"(...) niet te zorgen voor persoonlijke belangen van sommige kliekjes, maar voor die van ons volk, dat onzen steun meer dan ooit nodig heeft"* (32). *"Het Visscherijblad"* was heel wat gematigder in zijn stellingname dan *"Panne-Strand"*, maar reageerde toch scherp tegen de plutocratie: *"Vijfhonderd miljoen Europeanen gaven hun leven in de nijptanden van hoogstens vijfhonderd internationale smeerlappen die hier niet woonden en zich dus ook om het bestaan van het Europeesche Volk niet bekommerden ... als de dividenden maar in de banken toestroomden"*(33).

Vanaf 1941 kreeg het blad flinke tegenwerking en ontving anonieme dreigbrieven. De reactie van Vandenberghe werd als volgt geformuleerd: *"Het gaat er bij ons niet om de bevolking op te ruïnen, maar om onze stedelijke overheid nuttig te zijn en anderzijds in deze tijden van nood elkaar te helpen"* (34). Voor Vandenberghe werd de grond echter te warm onder de voeten, hij trad halfweg '41 af als directeur en werd opgevolgd door L. Godemont. Op 3 april 1942 verscheen het laatste oorlogsnummer.

3.3. Clandestiene bladen (35).

Niet iedereen was voorstander van de "Nieuwe Orde" en verzet bleef dan ook niet uit. Eén van deze verzetsvormen was de uitgave van clandestiene bladen. Naast de traditionele illegale krantjes zoals *"De Roode Vaan"* en *"La Libre Belgique"* verschenen een aantal blaadjes die vooral op Oostende en de kuststreek gericht waren.

Eind september 1940 werd door August Plovie en Jules Peurquaet, voormalig schepen en volksvertegenwoordiger voor de B.W.P., het blad *"Hier Uilenspiegel"* opgericht. Het krantje werd gedrukt in het huis van Plovie in de Rogierlaan, aanvankelijk met polycopiëerinkt en later gestencild.

In zekere zin kan het blad gezien worden als de oorlogsuitgave van het socialistische *"Voor Allen"*, waaraan Peurquaet ook meewerkte. *"Uilenspiegel"* spoorde de mensen aan de Duitse bezetter zo weinig mogelijk te helpen en moed te houden, maar ook *"den draak houden met den lompen bezetter, dezen laten zoeken naar de fameuze brug over het kanaal (...)"* (36).

In 1941 stichtte de Zwitserse hotelbediende Paul Alfred Auchlin *"Veritas"*. Het blad verscheen maandelijks en had een oplage van zo'n 400 exemplaren. De artikels verschenen in het Frans en het Duits.

Toen op 5 december '42 Auchlin overleed en het krantje dreigde te verdwijnen, besloot Maurice Dumont – een lezer van het blad – de taak op zich te nemen. Dumont kreeg later de hulp van Mackersey en Degueuldre.

Wegens toenemende moeilijkheden moest het blad vanaf oktober '43 om de twee maanden verschijnen. Begin '44 werd zelfs een oplage behaald van 1000 exemplaren. Aan het blad werkten

26 personen mee - waarvan er 18 afkomstig waren uit Oostende – en slechts twee medewerkers werden door de Duitsers gevangen genomen.

Tussen oktober '41 en januari '44 verscheen "*Le Soutien du Moral*". Oprichter was Jean Wouters, een oorlogsinvalide uit de Eerste Wereldoorlog. Helemaal alleen tekende en schreef de oudstrijder een dertigtal nummers. Elk nummer bevatte twee tot drie karikaturen. De weinige tekst was tweetalig en had als doel de bezetter tegen te werken. Aan het eind van 1942 werd hij medewerker aan het sluikblad "*L'Echo de Belgique*" waarin hij o.m. een artikel schreef over Ernest Feys (37).

"*Jamboree*" was het krantje van de scouts. Omdat de scoutsbeweging door de bezetter was verboden, was het blad genoodzaakt illegaal te verschijnen. De inhoud was erg braaf: de tien geboden van de padvinder, raadgevingen voor een gezonde voeding, een astrologische rubriek, ... Het krantje had wel trouw gezworen aan God, het vaderland, de koning en het leger.

"*De Vrije Belg*", dat in mei '42 voor de eerste keer werd verdeeld, was een initiatief van 3 beroepsmilitairen, nl. Gerard Maes, Gilbert Capitaine en Willy Dangez. Na hun uitwijking naar Izegem werd het krantje verder verspreid door Marcel Picavet en Edward Vandedrynck. Er verschenen in totaal dertien nummers van "*De Vrije Belg*".

Over "*De Vrije Stem*" is weinig geweten. Het verscheen pas in november '43. De opsteller en uitgever zou Henri Brys geweest zijn. Het doel van de uitgave was de collaboratie in de stad aan te klagen.

VERWIJZINGEN

- (1) We wijzen hier op twee werken die eveneens een repertorium bevatten over de genoemde periode: VANDENABEELE (P.), De Oostendse drukkerijen. Een inleidend onderzoek naar het leven en werk van een beroepsgroep (1780-1940). R.U.G., onuitgeg. licentiaatsverh., 1985 en MAERVOET (W.), De politieke evolutie in het arrondissement Oostende, 1830-1914. R.U.G., onuitgeg. licentiaatsverh., 1965.
- (2) We verwijzen eveneens naar ons in 2001 verschenen eindwerk: VANTOURNHOUT (B.), Van Panne-Strand tot De Zeewacht. Een blik op de evolutie van Oostende in de periode 1940-1980. R.U.G., onuitgeg. licentiaatsverh., 2001.
- (3) DE BENS (E.), RAEYMAECKERS (K.), Regionale media in Vlaanderen: een doorlichting. Gent, Academia Press, pp. 7-8.
- (4) DEGRAER (H.), MAERVOET (W.), e.a., Repertorium van de pers in West-Vlaanderen (1807-1914). De arrondissementen Oostende, Brugge, Diksmuide, Ieper, Kortrijk, Tielt en Veurne. Leuven, ICHG, 1968, pp. 94-95.
- (5) VANDENABEELE (P.), De Oostendse drukkerijen. Een inleidend onderzoek naar het leven en het werk van een beroepsgroep (1780-1940). R.U.G., onuitgeg. licentiaatsverh., 1985, deel 2, pp. XLIV-XLV.
- (6) DE BENS (E.), De pers in België. Het verhaal van de Belgische dagbladpers. Gisteren, vandaag en morgen. Tielt-Utrecht, Lannoo, 1997, pp. 33-37.
- (7) MASSART (J.), La presse clandestine dans la Belgique occupée. Paris-Nancy, Berger-Levrault, 1917, p. 65.
- (8) "Het dossier van het Oostends bedrukt papier deel 2: Omstreeks de Eerste Wereldoorlog". De Stoeten Ostendenoare, I, juni-juli 1975, pp. 10-11.
- (9) "Het dossier van het Oostends bedrukt papier deel 2. Omstreeks de Eerste Wereldoorlog". De Stoeten Ostendenoare, I, 1975, 10, pp. 10-11.
- (10) DE BENS (E.), op. cit., pp. 39-42.
- (11) Maurice Elleboudt (°Oostende, 07.08.1877 – Brussel, 07.04.1944), was Doctor in de Rechten, kandidaat notaris en licentiaat in handels- en consulaire wetenschappen. Hij was bankier en wisselagent. In 1904 huwde hij met Alix Verstraete. Zie: VAN HAVERBEKE (E.), De geschiedenis van de familie Elleboudt. De Oostendse tak. Roeselare, Roularta, 1996, pp. 60-62.
- (12) KLUYSSE (K.), De Zeewacht. Houding van een regionale krant tegenover de voornaamste politieke en sociaal-economische processen tijdens het interbellum. R.U.G., onuitgeg. licentiaatsverh., 1992, pp. 60-61.
- (13) VANDENABEELE (P.), op. cit., deel 1, p. 217.
- (14) VELAERS (J.), VAN GOETHEM (H.), Leopold III. De koning, het land, de oorlog. Tielt, Lannoo, 1994, pp. 122-124.
- (15) DE BENS (E.), op. cit., p. 45.

- (16) Id., De Belgische dagbladpers onder Duitse censuur (1940-1944). Antwerpen-Utrecht, De Nederlandsche Boekhandel, 1973, pp. 139-141.
- (17) DE BENS (E.), De pers in België... pp.46-56.
- (18) De Duinengalm, 21.06.1940, p. 1, b.
- (19) De Duinengalm, 10.05.1941, p. 1, b.
- (20) De Zeewacht, 06.07.1940, p. 1, a-b.
- (21) Deze krant mag niet verward worden met "*La Panne-Plage*" dat voor de Eerste Wereldoorlog werd uitgegeven in De Panne. Het "*La Panne-Plage*" van vóór W.O.I. werd opgericht in 1910 door F. Merckx. Deze krant kan omschreven worden als een a-politiek maandblad en werd gratis verspreid. In 1911 smolt "*La Panne-Plage*" samen met de "*Journal de la Panne*", dat ook in handen was van F. Merckx, tot een nieuwe krant die de naam droeg van een van de ouders, nl. "*Journal de La Panne*". De titel «*La Panne-Plage*» verdween dus tijdelijk van het toneel. Zie: DEGRAER (H.), MAERVOET (W.), e.a., Repertorium van de pers in West-Vlaanderen (1807-1914). De arrondissementen Oostende, Brugge, Diksmuide, Ieper, Kortrijk, Tielt en Veurne. Leuven, I.C.H.G., 1968, pp. 353-356.
- (22) Benoît Elleboudt verklaarde in een interview met Astrid Vanderwal dat Alphonse Elleboudt tijdens de Tweede Wereldoorlog niet in Oostende verbleef. Volgens deze verklaringen vestigde Elleboudt zich bij zijn dochter Marie-Louise in de Heermijnstraat 11 te Brugge. Zie VANDERWAL (A.), Biografie van Alphonse Marie Joseph Elleboudt. R.U.G., onuitgegeven kandidatuuroefening, p. 46.
- (23) Het Kustblad, 08.10.1944, p. 1, a-b.
- (24) Het Strand, 04.10.1941, p. 1.
- (25) Panne-Strand, 12.10.1940, p. 5, d.
- (26) Robert Lanoye verklaarde verder dat deze beschuldigingen gefundeerd konden worden via bewijsmateriaal: "*Wij hebben bewijzen. De termen van het kontrakt Unitas-Pirsch zijn er een ander bewijs van. Daarin wordt gezegd dat Unitas alleen het recht heeft het dagblad van Pirsch uit te geven tot aan het einde der vijandelikheden, datum op dewelke het kontrakt van ambtswege vervalt, omdat Unitas dan de voorkeur zou geven aan "De Zeewacht"*". Zie: Het Kustblad, 01.10.1944, p. 2, a-b.
- (27) Panne-Strand, 09.11.1940, p. 4, e.
- (28) Panne-Strand, 09.11.1940, p. 4, d.
- (29) Panne-Strand, 28.12.1940, p. 1, c.
- (30) Panne-Strand, 09.08.1941, p. 3, a.
- (31) Het Strand, 02.09.1944, p. 1, a.
- (32) Het Visscherijblad, 23.11.1940, p. 1, c-d.
- (33) Het Visscherijblad, 13.02.1942, p. 1, e.
- (34) Het Visscherijblad, 18.04.1941, p. 1, b.
- (35) DELAERE (X.) Het verzet te Oostende tijdens W.O.II. Een bijdrage tot de geschiedenis van de verzetsgroeperingen in België met een blik op hun na-oorlogse ontwikkeling. R.U.G., onuitgeg. licentiaatsverh., 1994, pp. 22-29.
- (36) Voor Allen, 26.11.1944, p. 3, d.
- (37) De Zeewacht, 28.10.1944, p. 1, d.

PUBLICATIE

Rudolf WEISE schreef een historische roman over:

LISSE MORIS

Dit gehucht ontstond na het groot Beleg van Oostende 1601-1604 en bestond uit een aantal woningen die in en tegen de duinen lagen. Er waren verschillende herbergen zoals "Den rooden Leeuw", "Den Admiraal", "Het Draexken", "De Fortuyne". Deze hadden Oostende verlaten en onderkomen gezocht wegens de door de stad geëiste taksen. Het gehucht lag aan de oorsprong van de Oude Vuurtorenwijk.

Het boek verhaalt de geschiedenis van twee fictieve families tegen de historische achtergrond van het Oostende in de Oostenrijkse en Franse periode.

Uitvoering: 430 blz. Gebonden. Omslag in kleurendruk. Geplastificeerd en geïllustreerd.

Prijs: 29 €. Het boek is niet te koop in de handel. Dus even een telefoontje naar 059/322701.